

PROVINCIAAL BLAD
JAARGANG: 2010
NR.: 90

Officiële naam regeling:	Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011
Citeertitel:	Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011
Naam ingetrokken regeling:	Niet van toepassing
Besloten door:	Gedeputeerde Staten van Limburg
Onderwerp:	Wijziging Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011
Wettelijke grondslag(en) of bevoegdheid waarop de regeling is gebaseerd:	Algemene subsidieverordening 2004
Datum inwerkingtreding:	Met ingang van 1 januari 2011, na publicatie in het Provinciaal Blad
Looptijd regeling:	1 januari 2010 tot 1 januari 2012
Verantwoordelijke afdeling:	Milieu en Duurzame Ontwikkeling

Gedeputeerde Staten van Limburg,

maken ter voldoening aan het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht en het bepaalde in de Algemene subsidieverordening 2004, bekend dat Gedeputeerde Staten in hun vergadering van 14 december 2010 gewijzigd hebben vastgesteld:

Artikel I

De nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011 worden als volgt gewijzigd:

A Artikel 3 lid 2 komt te vervallen.

B Artikel 10 komt te luiden:

Artikel 10 Subsidievaststelling

1. Een subsidie lager dan € 25.000,00 wordt zonder voorgaande verleningbeschikking direct vastgesteld.
2. Steekproefsgewijs wordt achteraf gecontroleerd:
  - a. of de activiteiten daadwerkelijk zijn uitgevoerd conform de subsidieaanvraag,
  - b. of aan de in de beschikking vermelde verplichtingen is voldaan en
  - c. of de beoogde resultaten/resultaatdoelstellingen zijn behaald.
3. Indien bij de steekproef blijkt dat de resultaten niet zijn behaald kan de subsidie worden ingetrokken, dan wel alsnog lager worden vastgesteld. Dit betekent dat het reeds uitbetaalde bedrag (deels) kan worden teruggevorderd".
4. De aanvraag tot subsidievaststelling voor de subsidies van € 25.000,00 of meer:
  - a. wordt uiterlijk binnen zes maanden na de realisatiedatum van het project ingediend én uiterlijk op 30 juni 2012.
  - b. wordt voorzien van een evaluatie van het project, waarin wordt aangegeven in hoeverre de resultaten zijn behaald en bevat een overzicht van alle projectkosten, gespecificeerd conform de definitieve begroting.

Artikel II

Deze wijziging treedt, na bekendmaking in het Provinciaal Blad, in werking met ingang van 1 januari 2011.

De nieuwe integrale tekst na wijziging luidt als volgt:

Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

POL: Provinciaal Omgevingsplan Limburg

Milieueducatie: Ontwikkelen van waarden, kennis, inzichten en vaardigheden waarmee betrokkenen (individueel en collectief) weloverwogen handelingskeuzen kunnen en willen maken op het gebied van milieu en duurzame ontwikkeling, en de gevolgen van deze keuzen weten te concretiseren in de dagelijkse praktijk.

NME: Natuur- en milieueducatie

NME-kwaliteitsmeter: een checklist om de onderwijskundige kwaliteit van NME-producten te beoordelen. Waarop beoordeeld wordt kunt u terugvinden in de bijlage bij deze regeling.

Klimaatadaptatie: aanpassen aan klimaatverandering

Artikel 2 Doelstelling en doelgroep

1. Doelstelling van deze nadere subsidieregels is de bevordering van milieueducatie om daarmee waarden, kennis, inzichten en vaardigheden bij jongeren met betrekking tot de actuele ontwikkelingen op het gebied van milieu en duurzame ontwikkeling te versterken.
2. De activiteiten richten zich op jongeren uit Limburg in de leeftijd van 6 tot en met 20 jaar.

Artikel 3 Subsidieverlening

Gedeputeerde Staten kunnen projectsubsidies verlenen voor activiteiten die een bijdrage leveren aan de doelstelling zoals geformuleerd in artikel 2 van deze regeling.

Artikel 4 Subsidiecriteria

Een project op het gebied van milieueducatie komt voor subsidie in aanmerking indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- a. de activiteiten zijn gericht op ten minste één van de volgende thema's: klimaatadaptatie, energie, geluid, bodem, lucht, water en/of grondstoffen- en afvalkringlopen;
- b. de activiteiten passen binnen de in het POL geschetste recente ontwikkelingen in de milieuproblematiek (zie paragraaf 4.2, 4.4, 5.10 en 6.9 in POL 2006);
- c. de activiteiten richten zich op jongeren uit Limburg van 6 tot en met 20 jaar;
- d. de activiteiten vinden in Limburg plaats;
- e. er worden tenminste 300 jongeren bereikt;
- f. de activiteiten zijn specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden geformuleerd;
- g. de activiteiten dienen te voldoen aan de NME-kwaliteitsmeter (zie bijlage); en
- h. het project wordt uiterlijk op 31 december 2011 afgerond.

Artikel 5 Subsidieaanvraag

1. Een subsidieaanvraag kan worden ingediend bij Gedeputeerde Staten met gebruikmaking van het daarvoor vastgestelde aanvraagformulier dat geplaatst is op de website van de provincie Limburg: www.limburg.nl/subsidies > actuele subsidieregelingen.

2. De aanvraag moet het volgende bevatten:
  - a. een volledig ingevuld en rechtsgeldig ondertekend aanvraagformulier;
  - b. het resultaat van de beoordeling aan de NME-kwaliteitsmeter; en
  - c. het projectplan met begroting.
3. De aanvraag moet uiterlijk op 30 juni 2011 zijn ingediend bij het op het aanvraagformulier aangegeven adres.

Artikel 6 Subsidiabele en niet-subsidiabele kosten

1. Subsidiabele kosten zijn: projectuitvoeringskosten, zoals voorbereidingen van bijeenkomsten, bijeenkomsten, en (les)materiaalkosten voor het betreffende project.
2. Ontwikkelkosten worden slechts gesubsidieerd indien aangetoond wordt dat voor het betreffende onderwerp nog geen educatiepakketten bestaan dan wel dat deze verouderd zijn.
3. Niet-subsidiabele kosten zijn: exploitatiekosten, zoals inrichting van infocentra, verbouwing en apparatuur, kosten voor de beoordeling aan de NME-kwaliteitsmeter, consumptieve kosten en leerkrachtkosten.

Artikel 7 Subsidiebedrag

1. De subsidie bedraagt ten hoogste het door Gedeputeerde Staten als redelijk aanvaarde tekort, waarbij aantoonbaar sprake moet zijn van een maximale complementaire inzet van financiële bijdragen van de aanvrager zelf en van betrokken samenwerkingspartners. Voordat de subsidieaanvraag wordt ingediend bij de Provincie Limburg zijn tussen betrokken partijen aantoonbaar concrete en duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de inzet van financiële bijdragen.
2. De subsidie bedraagt maximaal € 30.000,00 per project.

Artikel 8 Subsidieplafond en wijze van subsidieverdeling

1. Gedeputeerde Staten stellen jaarlijks het subsidieplafond vast.
2. Subsidieaanvragen worden behandeld op volgorde van binnenkomst. De datum van de poststempel is hierbij bepalend. Bij persoonlijk afgeleverde aanvragen is het ontvangststempel van de Provincie Limburg dan wel de datum op het bewijs van ontvangst bepalend. Bij onvolledig ingediende aanvragen geldt de datum waarop de aanvraag volledig is. Bij indiening op dezelfde datum heeft de aanvraag, die naar het oordeel van Gedeputeerde Staten het best aansluit bij de subsidiecriteria voorrang.
3. Gedeputeerde Staten kunnen bij de verdeling van het subsidieplafond en bepaling van de hoogte van het subsidiebedrag rekening houden met het in totaliteit beschikbare budget en met een evenwichtige geografische spreiding van projecten en middelen in Limburg.
4. Aanvragen die worden ingediend nadat het subsidieplafond is bereikt, worden afgewezen.

Artikel 9 Monitoring, verantwoording en evaluatie

1. De subsidieontvanger is te allen tijde gehouden medewerking te verlenen aan het rapporteren omtrent de voortgang van het project en het evalueren van het project, teneinde een resultaatmeting en effectmeting van het provinciaal beleid mogelijk te maken.
2. Frequentie en wijze van monitoring, controle en evaluatie worden medegedeeld in de subsidiebeschikking.

Artikel 10 Subsidievaststelling

1. Een subsidie lager dan € 25.000,00 wordt direct, zonder voorgaande verleningbeschikking, vastgesteld en uitbetaald.
2. Steekproefsgewijs wordt achteraf gecontroleerd:
  - a. of de activiteiten daadwerkelijk zijn uitgevoerd conform de subsidieaanvraag,
  - b. of aan de in de beschikking vermelde verplichtingen is voldaan en
  - c. of de beoogde resultaten/resultaatdoelstellingen zijn behaald.
3. Indien bij de steekproef blijkt dat de resultaten niet zijn behaald kan de subsidie worden ingetrokken, dan wel alsnog lager worden vastgesteld. Dit betekent dat het reeds uitbetaalde bedrag (deels) kan worden teruggevorderd”.
4. De aanvraag tot subsidievaststelling voor de subsidies van € 25.000,00 of meer:
  - a. wordt uiterlijk binnen zes maanden na de realisatiedatum van het project ingediend én uiterlijk op 30 juni 2012.
  - b. wordt voorzien van een evaluatie van het project, waarin wordt aangegeven in hoeverre de resultaten zijn behaald en bevat een overzicht van alle projectkosten, gespecificeerd conform de definitieve begroting.

Artikel 11 Hardheidsclausule

1. In alle gevallen waarin deze regeling niet voorziet, beslissen Gedeputeerde Staten.
2. Indien toepassing van het bepaalde in deze nadere regels naar het oordeel van Gedeputeerde Staten tot kennelijke onbillijkheden leidt, dan kunnen Gedeputeerde Staten van enige bepaling afwijken.

Artikel 12 Inwerkingtreding, beëindiging en citeertitel

1. De Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011 treden in werking op 1 januari 2010.
2. De Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011 gelden tot en met 31 december 2011.
3. Deze regeling kan worden aangehaald als “Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011”.

Artikel 13 Overgangsrecht

1. Voor subsidiebesluiten die zijn genomen voor de inwerkingtreding van deze regeling blijven de Algemene Subsidieverordening 2004 en de daarop gebaseerde Nadere subsidieregels Milieueducatie 2008-2009 van toepassing, ook voor de volgende stappen in het subsidietraject.
2. Voor aanvragen waarover op het moment van het vervallen van de Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011 nog geen beslissing is genomen en voor subsidiebesluiten die zijn genomen voor het vervallen van deze regeling blijven de Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011 van toepassing, ook voor de volgende stappen in het subsidietraject.

Toelichting Nadere subsidieregels Milieueducatie 2010-2011

Algemene toelichting

In de samenleving (scholen en lokale overheden) bestaat duidelijk behoefte aan het bewust maken van jongeren van de milieuproblematiek. Deze regeling spitst zich daarom toe op deze doelgroep. Daarbij moeten de milieueducatieactiviteiten zich niet alleen richten op het vergroten van de kennis over de milieuthema's bij de jongeren, maar ook op hun eigen dagelijks handelen. Om tot duurzame ontwikkeling te komen is basiskennis over milieuthema's onontbeerlijk.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 4 sub a

De activiteiten zijn gericht op ten minste één van de volgende thema's: klimaatadaptatie, (duurzame) energie(besparing), geluid(hinder), bodem(verontreiniging), lucht(verontreiniging), water(besparing/verontreiniging) en/of grondstoffen- en afvalkringlopen (ketenbeheer). Hieronder vallen ook onderwerpen als het binnenklimaat, duurzaam bouwen en duurzaam produceren.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
L.J.P.M. Frissen, voorzitter

mr. A.J.C.M. de Kroon, secretaris

Uitgegeven, 23 december 2010
de secretaris,

mr. A.C.J.M. de Kroon

Kwaliteitsmeter NME-producten – Toelichting Rapportage

INHOUDSOPGAVE

Kwaliteitsmeter NME-producten – Toelichting Rapportage	1
Inleiding.....	2
Rapportage	2
Weging.....	2
Toelichting.....	3
Introductie.....	3
Kwaliteitsanalyse	3
Toelichting indicatoren	4
Betrokkenheidsontwikkeling.....	7
NME en Leren voor Duurzaamheid.....	7
Methoden	7
Begrippen	7

Inleiding

De kwaliteitsmeter is een checklist om de onderwijskundige kwaliteit van NME-producten te beoordelen. Het instrument beoordeelt niet de keuze van het onderwerp. Indicaties hiervoor zijn te vinden in het basispakket.

Het gebruik van de checklist, de interpretatie van de kwaliteitskenmerken, hangt voor een belangrijk deel af van de deskundigheid van de beoordelaar. Voor het uitvoeren van deze screenings zijn daarom een aantal NME-medewerkers opgeleid, die hun beoordelingen regelmatig met elkaar vergelijken zodat het gebruik van het instrument zo objectief mogelijk wordt. De omschrijving van de beoordelingskenmerken wordt geregeld aangepast op basis van de ervaringen van deze beoordelaars.

De beoordeling wordt vastgelegd in een analyserapport. Dit document geeft een toelichting daarop.

Rapportage

De checklist en daarmee ook de rapportage heeft een opbouw van “buiten” naar “binnen”. Het product wordt als ware uitgepeld als een ui. Achtereenvolgens komen aan de orde (hoofdcategorieën):

1. Uiterlijke vormgeving
2. Vormgeving gebruiksmaterialen
3. Implementatie
4. Evaluatie
5. Organisatie
6. Leerinhoud
7. Didactiek
8. Werkvormen en leeractiviteiten
9. Doelen

Naast de beoordeling van de kwaliteit bevat het rapport

- Algemene gegevens
- Gegevens relevant voor overname en uitvoering
- Beoordeling tegen het licht van betrokkenheidsontwikkeling.
- Beoordeling tegen het licht van NME en Leren voor Duurzaamheid.
- Plaats in het Basispakket
- Domein (Natuur Nabij)
- Relevante kerndoelen
- Relevante hoofdstukken uit natuuronderwijsmethoden
- Begrippen

Weging

1. Aan alle onderdelen van de kwaliteitsmeter wordt een score toegekend die loopt van 0 t/m 3. Een score 9 betekent “niet relevant” en wordt niet in de beoordeling betrokken.
2. Per hoofdcategorie en cijfercategorie (A = basiscriteria, B = belangrijke criteria en C = extra mogelijkheden) wordt een gewogen gemiddelde berekend, waarbij de nummers met een A 3x meetellen, de nummers met een B 2x en de nummers met een C 1x.
3. Voor de berekening van de eindscore worden deze uitkomsten weer gewogen gemiddeld. De hoofdcategorieën wegen 2x met uitzondering van uiterlijke vormgeving (1x) en organisatie (3x).

4. Bij afzonderlijke onderdelen kan er sprake zijn van een afwijkende weging of een weging die voorwaardelijk is voor andere factoren. (zie toelichting)
5. De weging is tot stand gekomen op basis van discussies met de NME-praktijk en een onderzoek naar de weging die docenten basisonderwijs aan de verschillende onderdelen toekennen.

Toelichting

Bij onderdelen die voor zichzelf spreken is geen toelichting gegeven.

Introductie

Productsoort: excursies: niet begeleid vanuit CNME
 buitenles: met begeleiding vanuit CNME
 les (binnen)les op CNME
 leskist: uitleen met concrete materialen
 lespakket: uitleen, alleen papier
 materiaalzending: materialen die verbruikt worden op school.
 dierotheekproject: uitleen van dieren
 ontdekdoos: uitleen, voor max. 2-3 leerlingen tegelijk.
 overig: samenstellingen van productsoorten, tuinieren, theater e.d.

Jaartal: Jaar van uitbrengen, indien bekend.

Producent: Organisatie die de originele of een sterk herziene versie heeft gemaakt.

Beoordeling:

De beoordeling wordt uitdrukt in sterren. Minimaal 0, maximaal 5.

Kwaliteit: Het gewogen gemiddelde is onderverdeeld op basis van de scoreverdeling van alle beoordeelde producten.

Uitvoerbaarheid: Deze beoordeling is gebaseerd op het aantal klavers (zie aldaar)

Overname: Beoordeling gebaseerd op de mate waarin een product gebonden is aan een locatie, hoe makkelijk het over te nemen is, de materiaalkosten en de hoeveelheid tijd die met het namaken gemoeid zal zijn.

Algemene gegevens

Lesperiode: Periode waarover de lessen gepland zijn.

Informatie relevant voor overname

Storingsgevoeligheid: Deze wordt groter naarmate materialen gemakkelijker stuk kunnen gaan in het gebruik.

Indicatie overnametijd: Geschatte tijd nodig om product na te maken.

Kwaliteitsanalyse

Totaalbeoordeling

onvoldoende:	advies om product niet meer te gebruiken in onderwijspraktijk
matig:	product moet dringend verbeterd worden.
voldoende:	product kan gebruikt worden, maar duidelijk verbeteringsmogelijkheden.
goed:	product is prima bruikbaar in onderwijspraktijk.
zeer goed:	product heeft een aantal voor de onderwijspraktijk aantrekkelijke extra's.

De totaalbeoordeling geeft een eerste indicatie over de kwaliteit van het product. Een product met een aantal hele goede kenmerken kan in de praktijk toch minder goed functioneren omdat bepaalde onderdelen zeer zwak zijn. Dit kan niet volledig opgevangen worden met de wegingen. De onderverdeling in (a), (b) en (c) geeft al een eerste nuancering.

- (a) basiscriteria: deze moeten bij voorkeur goed zijn. Het betreft hier indicatoren voor hele basale zaken die het al dan niet kunnen functioneren van het product in het onderwijs bepalen. Het gaat daarbij zowel om indicatoren vanuit het perspectief van de uitvoerende docent als indicatoren vanuit het perspectief van het CNME (kosten/herhaalbaarheid van de activiteit)
- (b) belangrijke criteria: indien deze goed zijn, zijn de voorwaarden aanwezig voor een goed verloop van het onderwijs- en leerproces.
- (c) extra mogelijkheden: indicatoren voor specifieke meerwaarde. Deze hoeven niet aanwezig te zijn, maar kunnen het gebruik en de kwaliteit van het onderwijs- en leerproces versterken.

Toelichting indicatoren

Achter elke indicator staat het niveau en de weging aangegeven. Dit is een weging die wordt gebruikt om een waarde toe te kennen aan het (A,B of C) niveau binnen een hoofdcategorie.

Uiterlijke vormgeving (1)

Deze kan betrekking hebben op de vormgeving van een leskist of een lespakket, maar ook op de kwaliteit van de locatie waar een activiteit plaatsvindt.

Kwaliteitsuitstraling(a1): Eerste indruk van de buitenkant of de locatie. Van oud en kapot tot goede uitstraling, netjes, een eerste indruk van goed verzorgd zijn.

Herkenbaarheid uitvoerende organisatie(b1): Van niet herkenbaar tot zeer herkenbaar in vormgeving of door locatie.

Motiverend(c1): Van: kan het product ongemerkt in de klas blijven staan tot iets wat direct sterk de aandacht trekt.

Vormgeving gebruiksaspecten (2)

Hierbij gaat het om de vormgeving van de materialen die gebruikt worden. Dus niet de locatie of de kist, maar materialen (ook dieren/planten), werkboekjes, internetsite, spellen, werkbladen e.d.

Geen negatieve invloed op gebruik(a3): Van onbruikbaar door vormgeving of afdrukkwaliteit tot overzichtelijk, goed leesbaar, goed kopieerbaar etc.

Foutloos Nederlands(a1): Van veel storende spelfouten in de tekst (0) tot een (bijna) foutloze spelling (3).

AVI-niveau II tekst(a3): Dit wordt alleen beoordeeld indien er sprake is van teksten die de leerlingen zelfstandig moeten kunnen lezen. Van informatieve teksten tot vragen op een werkblad.

Het AVI niveau is een indicatie voor het technisch leesniveau van de leerlingen. Dit is genormeerd van 1 t/m 9. Norm is dat leerlingen van groep 6 in november technisch op AVI9 kunnen lezen.

Dat leerlingen een tekst technisch kunnen lezen wil nog niet zeggen dat ze de inhoud ook volledig begrijpen. Voor het goed kunnen begrijpen van een tekst moet je deze gemakkelijk kunnen lezen. In de

NME praktijk gaat het altijd om dit begrijpend kunnen lezen van de teksten. Bij de beoordeling van de moeilijkheidsgraad van de teksten is daarom de vuistregel gehanteerd dat de technische moeilijkheidsgraad van een tekst één niveau onder de AVI-norm moet liggen wil deze goed (begrijpend) leesbaar zijn voor de leerlingen.

De beoordeling varieert dan van (0): Doelgroep geheel onder norm AVI+1 tot (3) doelgroep geheel binnen de norm AVI+1.

Bijvoorbeeld: De teksten van een activiteit voor groep 5-6 blijken een technische moeilijkheidsgraad te hebben van AVI 7. De norm voor AVI 7 is groep 5- maart. Voor de beoordeling kijken we naar AVI+1 = AVI 8. De norm hiervoor is groep 5 – juni. Dit betekent dat de teksten volgens de norm alleen goed bruikbaar zijn voor leerlingen uit groep 6. De beoordeling op de schaal 0-3 wordt dan 2, omdat een groot deel van de klas (6^e groep) binnen de norm valt.

Met ingang van augustus 2008 wordt het AVI systeem vervangen door het CILT systeem. Dit kent meer niveau's en loopt door qua normering tot in groep 8. Zodra de specificaties (en mogelijke kosten) hiervan bekend zijn zal bekeken worden of het ook mogelijk is voor de beoordelaars om de teksten volgens dit systeem te scoren.

AVI OUD	AVI NIEUW
1	Start – M3
2	M3 – E3
3	E3 – M4
4	M4 – E4
5	M4 – E4 – M5
6	E4 – M5 – E5
7	E5 – M6
8	E5 – M6 – E6 – M7
9	M6 – E6 – M7
> 9	M7 – E7 – Plus

(Tabel voor vergelijking huidige AVI-niveau's met de nieuwe. M=midden E=Eind)

Bevordert goed gebruik (b1): Van: moeilijk te bepalen welke materialen nodig zijn bij welke opdracht, tot in één oogopslag (door kleur of indeling) duidelijk welke materialen waarbij horen.

Duurzaam, maar goed aanpasbaar (b1): Van materialen heel moeilijk te vervangen of heel kwetsbaar, of eenmalig product tot stevige materialen, maar toch gemakkelijk en met weinig kosten aan te passen indien nodig.

Toelichting Rapportage Kwaliteitsmeter NME

13 maart 2008

Functionele illustraties(b1): Van: worden niet gemist tot goede illustraties waar gewenst, verhelderend en relevant.

Motiverend(c1): Van slechte vormgeving tot een mooie professionele lay-out met kleurgebruik.

Implementatie (2)

Het gaat hier om implementatie op schoolniveau en dus om een beoordeling van de vraag in hoeverre het product langdurig en wijdverspreid door de doelgroep gebruikt wordt of zal worden.

Vraag aanwezig(a2): Perspectief=school/leerkracht Van geen vraag (verwacht) tot permanent in gebruik (of dit te verwachten op basis van gebruik vergelijkbare producten)

Blijvende inzet mogelijk(a1): Perspectief=CNME: Van alleen maar éénmalig uit te voeren tot gemakkelijk, vaak en langdurig uit te voeren tegen geringe kosten en tijdsinvestering.

Sluit aan bij methoden (b1): Van onderwerp niet in methoden tot aanwezig in de meeste methode bij de doelgroep.

Toegevoegde waarde (b1): Heeft het product een toegevoegde waarde ten opzichte van de methode en/of schooltelevisie. Van een uitwerking vergelijkbaar met die in de methoden tot een toegevoegde waarde door de materialen en een betere uitwerking.

Aansluiting bij ander beleid (c1): Als een product goed aansluit bij specifiek overheidsbeleid op het gebied

van natuur, milieu of onderwijs, dan vergroot dan aan de ene kant de vraag – omdat het dan ook meestal een actueel onderwerp is – en aan de andere kant de mogelijkheden tot extra financiering. Dit laatste maakt de mogelijkheden om het product te promoten en te ondersteunen groter.

Evaluatie (1)

Aanwijzingen(a1): Perspectief=docent: Van geen aanwijzingen hoe resultaten te evalueren tot duidelijke vragen voor een nabespreking in de handleiding.

Uitgewerkt op docentniveau(b1): Perspectief=docent. Van geen evaluatie-instrument (toets / opdracht) tot evaluatie-instrument waarmee de docent de leerresultaten van individuele leerlingen kan toetsen. Inclusief beginmeting.

Uitgewerkt voor CNME(b1): Perspectief=CNME. Van geen evaluatie tot een uitgewerkt goed en makkelijk te gebruiken evaluatieinstrument voor de docenten die aan de activiteit hebben deelgenomen.

Eigen leerproces leerlingen(c1): Perspectief=Leerlingen. Van geen afsluiting/afronding leerproces tot een opzet waarbij leerlingen individueel inzicht krijgen in wat ze erbij hebben geleerd.

Organisatie(3)

Helder en overzichtelijk(a{1*ind.haalbaar}) Tijd die de docent nodig heeft om zich een goed beeld te vormen van de activiteit en wat er voor de uitvoering nodig is. Van onoverzichtelijk tot binnen 5 minuten goed beeld.

Voldoende tijd(a{1*ind.haalbaar}) Hierbij wordt uitgegaan van de tijd die feitelijk nodig zal zijn voor de uitvoering van de activiteiten. Deze wordt dan afgewogen tegen de tijd die normaliter op de school voor dit soort activiteiten beschikbaar is. Om dit goed te kunnen doen is de nodige praktijkervaring vereist. Van onvoldoende tijd om programma zinvol te gebruiken tot voldoende tijd om beoogde leerdoelen te bereiken.

Haalbaar(a3): Perspectief=docent. Haalbaar voor wat betreft aspecten als vervoer, beschikbaarheid internet, begeleiding ouders, complexiteit organisatie, benodigde materialen die zelf geregeld moeten worden etc. Van niet of nauwelijks uitvoerbaar tot gemakkelijk uitvoerbaar, zonder extra begeleiding etc.

Efficiënt(b1): De verhouding tussen de voorbereidings- en organisatietijd versus de tijd die de leerkracht heeft om het leerproces van de leerlingen te begeleiden. Van <20% tijd voor begeleiding leerlingen tot >80%.

Ruimte voor leerlingen(b1): In hoeverre kunnen leerlingen in eigen tempo zelfstandig doorwerken. Van alle leerlingen moeten in hetzelfde tempo werken tot een organisatie waarbij snelle leerlingen goed zelfstandig kunnen doorwerken.

Structuurrelatie met leerdoel(c1): In (uitzonderlijke) gevallen is het mogelijk om datgene wat geleerd moet worden ook in de organisatiestructuur te verwerken. Iets dergelijks zien we bij goede verhalende ontwerpen (simulaties), maar je kunt ook denken aan een les over kringlopen waarbij groepjes leerlingen via feitelijke voedselrelaties van de ene naar de opdracht gaan en zodoende ook in de organisatie de voedselketens, het voedselweb en de voedselkringlopen ervaren. Van geen relatie organisatie met leerdoel tot een organisatiestructuur die een essentieel onderdeel vormt van het leerproces.

Leerinhoud(2)

Bij deze hoofdcategorie gaat het om de aan te leren en gebruikte kennis, vaardigheden en procedures. Het gaat hier niet over manier waarop deze wordt onderwezen.

Concrete begrippen(a1): Van abstract en veel toetsvragen tot kennis en vaardigheden die worden ontwikkeld aan de hand van de (bekende) praktijk/werkelijkheid.

Toelichting Rapportage Kwaliteitsmeter NME

13 maart 2008

Hoeveelheid begrippen(a1): Het gaat om het aantal begrippen/vaardigheden die als nieuw verondersteld kunnen worden voor (een deel van) de doelgroep. Van veel te veel nieuwe begrippen en vaardigheden of (bijna) geen nieuwe begrippen en vaardigheden tot een overzichtelijke, haalbare hoeveelheid.

Voor leerlingen bekende context(a1): Van een context die de leerlingen niet kennen tot een onderwerp dat de leerlingen kennen uit hun eigen belevingswereld of leefwereld.

Voldoende leeropbrengst(a3): Past de inhoud in de zonde van naaste ontwikkeling van de leerlingen. Van te makkelijk of te moeilijk tot optimaal. (deels vergelijkbaar met hoeveelheid begrippen, maar hier bedoeld op een algemener niveau, waarbij het totale samenspel van kennis, vaardigheden en waarden in

ogenschouwd wordt genomen.

Onderzoekbaar(a1): Zijn de vragen/opdrachten door de leerlingen op te lossen vanuit het beschikbare materiaal of in de situatie. Van >90% van de vragen alleen te beantwoorden vanuit al aanwezige voorkennis tot vragen die voor het overgrote deel (>80%) te onderzoeken of direct te beantwoorden zijn vanuit eigen waarneming van de aanwezige materialen of situatie.

Overeenkomstig doel (b1): Van een leerinhoud die niet aansluit bij de leerdoelen tot een inhoud die daar volledig bij aansluit. Indien er geen leerinhouden zijn geformuleerd kunnen titels ook als zodanig worden geïnterpreteerd.

Goede inhoudelijke informatie voor de docent (b1): van geen relevante achtergrondinformatie tot relevante achtergrondinformatie die direct te vinden is vanuit de activiteiten van de leerlingen.

Goede inhoudelijke informatie voor begeleiders indien van toepassing (b1): Van nodig maar ontbrekend tot adequaat en vooraf beschikbaar.

Leerlingen ervaren inhoud als betekenisvol (b1): Herkenbaarheid van de betekenis van de leerstof voor de dagelijkse praktijk, nu en later. Van: leerlingen ervaren geen waarde voor zichzelf tot het direct kunnen toepassen van het geleerde in de eigen leefsituatie.

Aanwezige kennis van leerlingen wordt optimaal benut (b1): In welke mate wordt er (vooral in de eerste fase van het leerproces) gebruik gemaakt van de bij de leerlingen al aanwezige kennis. Van geen gebruik daarvan maken tot optimaal gebruiken.

Betekenis in relatie tot algemene doelen (c1): In welke mate is de leerinhoud ook van betekenis voor andere leergebieden of pedagogische doelen? Van geen betekenis door duidelijk herkenbare en zichtbaar gemaakte betekenis.

Expliciet exemplaris (c1): In welke mate wordt duidelijk gemaakt dat de in de aangeboden context geleerde leerinhoud ook van toepassing is in andere contexten (indien relevant). Van niet tot dat er nadrukkelijk aandacht aan wordt besteed.

Uitbreiding ruimte en tijd (c1): Van geen aandacht voor andere ruimte en tijd terwijl dit makkelijk mogelijk is tot leerstof die logisch in verband staat met andere ruimte- en tijdsschalen (hier en daar, verleden, heden en toekomst).

Werkvormen en leeractiviteiten (2)

Werkvormen = handelen leerkracht. Leeractiviteiten = handelen (ook in denken!) van leerlingen.

Passende werkvormen (a1): In welke mate zijn de gekozen werkvormen geschikt voor de doelgroep en de inhoud? Van ongeschikt tot optimaal passend.

Kwaliteit denkactiviteiten (a2): van geen leeractiviteiten gericht op het onthouden/inoefenen vaardigheden of het vasthouden van ervaringen tot veel herhalingen, omzettingen (visueel/auditief -> motorisch e.d) e.d., verbaliseren, cognitieve dissonanties, symboliseren ervaringen e.d.

Gevarieerd, bv meerdere zintuigen (a1): In welke mate is er een variatie aanwezig die tegemoet komt aan leerlingen met verschillende leerstijlen. Van geen variatie in werkvormen en leeractiviteiten tot optimale variatie.

Gebruik van relevante ervaringen uit het verleden (b1): In welke mate wordt bij leerlingen aanwezige ervaring (geen kennis) aangesproken? Van geen daarop gerichte leeractiviteiten tot daarvan gebruik maken waar mogelijk en zinvol.

Kennis en ervaringen delen met anderen (b1): In welke mate vind er communicatie plaats, onderling of met betrokken personen? Van geen mogelijkheden tot coöperatief leren.

Gericht op de leefwereld van de leerlingen (c3): In welke mate is het programma gericht op het ontwikkelen van competenties die de leerling in zijn eigen leefwereld kan plaatsen en zo mogelijk al toepassen. Van geen relatie met de situatie waarin het geleerde moet worden toegepast tot leren dat plaats vindt in de context/situatie waarvoor de leerervaringen relevant zijn.

Keuzemogelijkheden voor de docent (c1): In welke mate biedt het programma docenten mogelijkheden om verschillende werkvormen gebruiken voor vergelijkbare leerdoelen (bv benadering vanuit meervoudige intelligenties). Van per leerdoel één soort werkvorm/leeractiviteit tot duidelijke en handige mogelijkheden tot differentiatie in dit opzicht.

Keuzemogelijkheden voor de leerlingen (c1): In welke mate kunnen leerlingen activiteiten zelf kiezen en plannen. Van geen mogelijkheden daarvoor tot grote eigen inbreng in keuze en planning. Vb verhalend ontwerpen.

Gezamenlijke planning (c1): In welke mate dragen de leerlingen verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces? Van geen planningskeuze tot eigen planning in overleg met docent.

Reflectie op het leerproces (c1): Wordt er teruggekeken op het leerproces? Niet de leerresultaten! Van geen reflectie tot een werkwijze waarbij leerlingen individueel hun ervaringen kunnen verwoorden of op een andere manier uitdrukken.

Didactiek (2)

Op lesniveau herkenbaar didactisch model (a1): Van geen enkele opbouw tot een opzet waarin een didactisch model herkenbaar is.

Doelgerichte programmaopbouw (b1): Vertoont de totale activiteit een didactische opbouw? Indien het totale programma maar één les is, dan identiek aan vorige indicator. Van opeenvolgende lessen die hetzelfde karakter hebben tot een goede didactische en inhoudelijk opbouw daarin.

Creëert betrokkenheid bij het leren (b1): Variatie en samenhang in het project. Van geen variatie in activiteiten tot gevarieerde en goed aaneengeschakelde activiteiten.

Differentiatiemogelijkheden voor individuele leerlingen (c1): Van geen individuele differentiatie mogelijk tot verdiepmogelijkheden en herhalingsmogelijkheden voor individuele leerlingen.

Meerdere didactische benaderingen (c1): Kan de docent kiezen uit meerdere didactische benaderingen? 0=één didactisch model, 3=twee of meer didactische modellen..

Er wordt gebruik gemaakt van meerdere perspectieven (c1): Indien relevant. Van sterk sturend en gekleurd vanuit één perspectief tot een evenwichtige benadering vanuit verschillende uitgangspunten en perspectieven.

Oefenen in gebruik opgedane kennis en vaardigheden (c1): Van in principe wel mogelijk maar niet aangegeven tot oefenen als logisch onderdeel van het programma.

Doelstellingen(2)

Realiseert NME-doelen (a1): In hoeverre realiseert het programma de basisdoelen NME zoals beschreven in het basisdocument NME (Greven 1994). Van geen leeractiviteiten die specifiek gericht zijn op de relatie mens (kind) omgeving naar programma's met leeractiviteiten die daar vooral op gericht zijn.

Realiseert kerndoelen (a1): Van geen relatie met kerndoelen of activiteiten waardoor deze niet gerealiseerd worden tot programma's die optimaal bijdragen aan de realisatie van één of meerdere kerndoelen.

Duidelijk doelen voor docent (a1): Zijn er helder geformuleerde leerdoelen? Van doel duister tot helder (SMART) geformuleerd.

Duidelijke leerdoelen voor leerlingen (b1): Van voor leerlingen wordt het niet duidelijk waarom ze met een activiteit bezig zijn tot activiteiten waarin het de leerlingen heel duidelijk is waar ze naar toe werken.

Helder verband tussen gestelde leerdoelen en leeractiviteiten (b1): Van leeractiviteiten waarbij het verband met de (evt.ontbrekende) leerdoelen grotendeels onduidelijk is, tot leeractiviteiten die allemaal leiden tot de gestelde doelen.

Gericht op participatie leerlingen in duurzame ontwikkeling (c1): Van geen relatie met duurzame ontwikkeling tot activiteiten die leiden tot feitelijk handeling mbt duurzame ontwikkeling.

Betrokkenheidsontwikkeling

De meeste indicatoren komen voort uit de kwaliteitsanalyse. Ze zijn hier echter op een andere manier gerangschikt en berekend. Er zijn drie subcategorieën:

1. Betrokkenheid bij het onderwerp
2. Betrokkenheid bij het leerproces. (extra indicatoren bij bovenbouw)
3. Betekenis voor lerende

NME en Leren voor Duurzaamheid

De indicatoren komen uit de publicatie "Weg van duurzame ontwikkeling" (Zwiers, J. e.a. gemeente Den Haag 2000).

De weging is gebaseerd op de verdeling van de scores in de volledige database.

Methoden

De methodeverwijzingen worden automatisch gegenereerd op basis van de toegekende trefwoorden, het niveau van de doelgroep en het Natuur-Nabij domein.

Begrippen

Er is een vaste lijst waaruit begrippen toegekend kunnen worden.

Toelichting Rapportage Kwaliteitsmeter NME

13 maart 2008

Organisaties

Organisaties waarvan bekend is dat ze het product in hun activiteiten - aanbod hebben opgenomen.